

Бүгү чурттарның пролетарийлары, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 167 (11365)

1980 чылдың июль 19, суббота

1925 чылда үндэсэлтеттинген

Өртөө 2 көд.

МАЛЧЫННЫҢ СОРУЛГАЗЫ

Тываның малчынарының төлээлекчилери бөгүн боттарының хуралында чыгып келген. Олар СЭКП ТК-ның июль (1980 ч.) Пленумунун түннелдерин бүрүн деткип, аңаа улам сорук киришкен, эш Л. И. Брежневтин ук Пленумга ителкенде ажылда бар бүгү-ле чогулгалыг чүүлдерин болур-чогууру-биле үнелеп көөр болгаш ажил-агыйны чорудуп турар практикада четпестерни болгаш чедир кылдынмаан чүүлдерин шүгүмчүлекчи ёзу-биле көөрү чугула дээр дугайында айттышканын дүүштүр боттарының ажил-херээн түннел көрүлөр.

1979—80 чылдарның кышкы, часкы үелери мал ажилына таарымча чок берге-даа болза, республиканың көдээ ажил-агыйны ажилдакчылары, ылангыя малчынар СЭКП ТК-ның июль (1978 ч.), ноябрь (1979 ч.) Пленумнарының шийтпирлерин амдыралга боттандырбышаан, мал кыштаглаашкынын эрттеринге, продукция бүдүреринге болгаш күрүнне садарына эки көргүзүлгелерни чедип алганын чартык чылдын түннелдерин көргүзүп турар.

Мал ажилының продуктуларын күрүнне садарының чартык чыл планнары сөөлгү чылдарда эи баштай шупту ажыр күүсеттинген. Продуктуларын күрүнне садарының планнарын күүседиринге сүт талазы-биле Чөөн-Хемчик, Бай-Тайга, Танды, Кызыл, эът талазы-биле Мөңгүн-Тайга, Эрэин районнар эки түннелдерин чедип албышаан, эрткен чылдың бо үезинде көвүткен.

Бо чугула херекке бистин мурнакчы коллективтеринин болгаш малчынарының кыргын үлүү улуг. Саанчылардан безин 60 ажыр мастерлер бирги чартык чылда бир инекке онааштыр 1000-дан 1848 кг чедир сүтү саап алган. Мал семиртикчилери, куш ажаакчылары боттарының төлөпиг үлүү-хуузуу база кыргыннар.

Күрүнне мал продуктуларын садарының болгаш бүдүреринин нити планнары күүсетинип турза-даа, бо чугула херекте четпестер болгаш чедир ажилдагыларын турар кураалдарлар эвээш эвес. Чамдык чижектерден алырга безин күрүнне эът, сүт садарының болгаш бүдүрерининг хемчээли эрткен чылдың бо үезинде денеленден дыка кызырылган. Күрүнне сүт садарын 8 район кудулаткан, а Бин-Хем район, 13 совхоз планын безин күүсетпээн, эът садарының хемчээлин 9 район кудулаткан, Эрэин болгаш Тожу районнар, 7 совхоз чартык чыл планын база күүсетпээн.

Доозукчу чылдың бирги чартынын түннелдери мал продуктуларын бүдүреринин болгаш күрүнне садарының планнарын долдур болгаш ажыр күүседир дээш республиканың партия, совет, ажил-агый органы, мал ажилының специалистери болгаш малчынары моон сонгаар эң улуг күүженишкенин салыры негеп турар. Ылангыя бо талазы-биле хожудан турар районнарын, ажил-агыйларын удуртукчулары, специалистери болгаш малчынары шындыг түннелди үндүрүп, дээштиг хемчегилери алыр ужурул.

Малдың дөзү шөлүнде дижи болгай бис. Агаар-бойдустун кадыг-дошкун «аажызы» турзажок, бистин хөй санын малчынары, чамдык бригадалары бек көргүзүлгелерин чартык чылда чедип алган. Республиканың совхозтарында 16 хойжу бригада хойларын баш санын менди тургусушаан, төрүүр чүс баш шээр малдан 81-ден 97 чедир чаш төлдү алган. Кайгамчык эрес-кежээ, бодун херээнге бердинген 73 хойжулардыс төрүүр 100 баш шээр малга онааштыр 100-тен 125 чедир анай, хураганы менди докуртурган.

Оон-биле чергелештир малдың баш санын онча-менди тургузарында болгаш оон чаш төлүн камгалап алырында улуг четпестер үргүлчүлүшүшөөн турарын демдеглээри чугула. Эрткен чылдың бо үезинге деннээр, малдын өлүп, чидип хораары көвүдээн. Төрүүр малдарының кызыраары ам-даа хөй болуп арттышаан. Төрүүр чүс баш малга онааштыр алган чаш төл мырнай эвээш: 40 бызаа, 57 хураган, 60 анай алдыган.

Чамдык ажил-агыйлар улуг малдың хөй чидирин болдуруп тура-ла, төрүүр малдарының чартык хирезини безин төлүн албайн турар. Дыка хөй малчынар чүс башка онааштыр 25-30-не төл ап турар. Ажылга харысалгазын кудулап, арагадарыже хандыкшааш, хөй баш малды өлүрер, чидирер, оорладыр, харын-даа самчыгдар кижилер ам-даа эвээш эвес. Бо бүгү малчынарының бек адынга дүгжүр бө? Бо айтырылганы бөгүнгү хураалга болгаш бүгү малчынарының ортузунга шынгы тургузуп база катан чугаалаша чогуур.

Түннелдерин үндүрүп тура, республиканың малчынарының мурунда ийги чартык чылда аажок улуг сорулгалар турарынче онза кичээнгей салза чогуур. Эъттин чыл планын 72 хуузу, сүтүн 53 хуузу, дүктүн 63 хуузу күрүнне садар апаар. Оон-биле кады кыштаглаашкына белеккен, малчемин курап алыр ышкыш чугула кампаниялар чоруп турар. Бо талазы-биле төп болгаш республика органының тодаргай доктаал-шиитпирлерин үнгүлээ.

Ийги чартык чылда болгаш 1981 чылдың эгизинде көдээ ажил-агыйга бек көргүзүлгелерни чедип алырының кол тепкижи съездинге алдар болдурган социалист чарыш болур. Ону калбаа-биле ветпестердир херек.

Бөгүн Кызылга малчыннарның республика хуралы ажыттынар

СЭКП обкомунда, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде, профоблчөвүлелде болгаш ВЛКСМ обкомунда

МУРНАКЧЫЛАРНЫ ТОДАРАТКАН

СЭКП обкомунун бюрозу, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели, профоблчөвүлел болгаш ВЛКСМ обкомун 1979 чылдың IV кварталының болгаш 1980 чылдың бирги чартык чылдың мал ажилының продуктуларын бүдүрерин болгаш күрүнне садарының көвүдээр талазы-биле социалист чарыштын түннелдерин чугаалап көргөш, хүлээп алган доктаалында республиканың көдээ ажил-агыйны ажил-ишчилери Бүгү-үлөөлдин социалист чарыжыга киришкен, мал ажилының продуктуларын бүдүрерин болгаш садарының талазы-биле чамдык чедирини чедип алганын демдеглээ.

1979 чылдың октябрь 1-ден 1980 чылдың июль 1-ге чедир республиканың ажил-агыйларында 1978-79 чылдарының ола-ла үезинге деннээр сүт бүдүрерин 9,7 хуу, дүк бүдүрерин 1,7 хуу өскөн.

Өвүр районун ажил-агыйлары эрткен үенин дүргүзүп сүт бүдүрерин 13,7 дүктү—42,1, күрүнне сүт садарын 10,8, эътти—38,2 болгаш дүктү—4,6 хуу өстүргөн. Районда мыйыстыг баш малдын, хойну болгаш өшкүчү баш саны өскөн.

1980 чылдың бирги чартында районун ажил-агыйлары сүт садар талазы-биле күрүнне планын 123 хуу, эът садарын 122,8 хуу болгаш дүк садарын 210 хуу күүсеткен.

саарган продукцияны шынары ажыткан. Кышкы үеде сүтү бүдүрер болгаш садар талазы-биле эки түннелдерин Чөөн-Хемчик районун совхозтары чедип алган, олар 9 ай дүргүзүп 1978-79 чылдарының ола-ла үезинге деннээр сүт бүдүрерин 49,6 хуу болгаш садарын 19,6 хуу өстүргөн.

Республиканың совхозтарының аразында социалист чарышкы эки түннелдерин «УТКА 25 чыл», «Кызыл туку», «Большевик», «Революцияны чалыжы» совхозтары болгаш Кызыл туку фабрикасы чедип алган.

Малдын баш санын өстүрер, малдың чаш төлүн камгалап алыр, кышкы үеде мал ажилының продукциянын бүдүрер болгаш күрүнне садар талазы-биле эки түннелдерин «Ал-ла-Маалар» совхозун, «Огун-Шал» хой бригаданы, «Юктер» 30 чыл совхозун, «Юктер-Терек» сүт-бараан ферманы, «Чодура» совхозун, Караал-Тей сүт-бараан ферманы болгаш өскөндө-даа чедип алган. Республиканың хөй малчынары бүдүрүлгө онаалдарын болгаш алган социалист хүлээлгелерин чедирини күүсеткен.

Оон-биле кады СЭКП обкомунун бюрозу, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели, профоблчөвүлел болгаш ВЛКСМ обкомун социалист чарыштын организастанында

четпестерин, чамдык партия, совет, көдээ ажил-агый органының, профоблчөвүлел болгаш комсомол организацияларының коопсуз контролун түннелди республиканың ажил-агыйларында 1979 чылдың IV кварталында болгаш 1980 чылдың бирги чартык чылдың талазы-биле 1978-79 чылдың ола-ла үезинге деннээр сүт бүдүрерин 7,5 хуу, ону күрүнне садары—34,7 хуу эвээжөөн, мыйыстыг баш малдын, хойну болгаш өшкүчү, чылгы малдың баш саны кызырлаган.

Эрэин, Тожу, Кара-Хем, Танды болгаш Бин-Хем районнарының совхозтары эът бүдүрерин болгаш садарын улуу-биле эвээжөткен.

1979 чылдың IV кварталында болгаш 1980 чылдың бирги чартык чылдың мал ажилының продуктуларын бүдүрер болгаш күрүнне садар, олардың шыгарын экинчилер дээш социалист чарышкы тилекчилер кылдыр СЭКП обкомун, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели, профоблчөвүлел болгаш ВЛКСМ обкомун дарзазында районнары болгаш совхозтары санаан.

муруну зонанын районнарының аразында—Өвүр район: барын зонаның совхозтарының аразында—«УТКА 25 чыл» совхоз; төп зонаның ажил-агыйларының аразында—Кызыл туку фабрикасы; муруну зонаның совхозтары

ның аразында — «Кызыл туку» совхоз.

Өвүр району, «УТКА 25 чыл» совхоза, Кызыл туку фабрикасында болгаш «Кызыл туку» совхоза СЭКП обкомунун, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели, профоблчөвүлел болгаш ВЛКСМ обкомунун шыгар Кызыл тукуларын, Хүлээл бижикини база району 700 рубльдин, совхозтарга 200 рубльдин, фабрикаларга 500—500 рубль ашка шаңналарын ты-выскаан.

СЭКП райкомнарына, рай-кутскоинерга, профоблчөвүлел райкомнарына, ВЛКСМ райкомнарына, көдээ Советтерге, совхозтарының партия, профоблчөвүлел комсомол орг-анизацияларына малчынарың ортузунга социалист чарыштын улам калбартыры, 1980 чылдын алтын үезинде республиканың нитинин мал ажилының улам ылай хөгжүл-дизин хандырып турар бүгү хемчегилерин алыры, чыгы болгаш күүсү зоостеринарыг ажилдарының организастыг база шыгарыг эрттеририне, ону беш чылдың доозукчу чыл-нын планнарын болгаш социалист хүлээлгелерин чедириниң күрүнне СЭКП-ниң XXVI съездинин төлөпиг үткүрүлгө мал ажилының бүгү ажилдакчыларының күүженишкенин мөөн-нөфрин доктаалда хүлээлди-ген.

муруну зонанын районнарының аразында—Өвүр район: барын зонаның совхозтарының аразында—«УТКА 25 чыл» совхоз; төп зонаның ажил-агыйларының аразында—Кызыл туку фабрикасы; муруну зонаның совхозтары

Республиканың көдээ ажил-агый бүдүрүлгезинин ажилдакчыларына Тыва АССР-ниң хүндүлүг аттарын тыпсыр дугайында

ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СӨВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН ЧАРЛЫ

Мал ажилы хөгжүлгөсүн ачы-хавыаа дээш Тыва АССР-ниң хүндүлүг аттарын тыпсыр бола:

Тыва АССР-ниң алдарыг малчыны атты

Огур Салтакович Анандыга — Бай-Тайга районун «Бай-Тал» совхозунун ошкү калар-чызы;

Таан Дамбаалович Кара-Салга — Чөөн-Хемчик районун «Большевик» совхозунун саанчызы;

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Даргазы М. МЕНДУМЕ.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Секретары С. КРАСНЫЯ.

Кызыл хоорай, 1980 чылдың июль 18.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Хүндүлел бижи-биле көдээ ажил-агыйның мурнакчыларын шаңнаар дугайында

ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СӨВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН ЧАРЛЫ

Ону беш чылдың социалист хүлээлгелерин күүседир талазы-биле чедип алган бек бүдүрүлгөчү көргүзүлгелер дээш Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Хүндүлел бижи-биле шаңнаары болза:

Татьяна Иргитовна Базыла — Кызыл районун «Тилек» совхозунун малчыны.

Таран-оол Пар-оолович Дамба-Лам — Улуг-Хем районун «Найрал» совхозунун малчыны.

Екатерина Делбировна Мон-Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Даргазы М. МЕНДУМЕ.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Секретары С. КРАСНЫЯ.

Кызыл хоорай, 1980 чылдың июль 18.

Көк Калдар-оолович Кууларга — Өвүр районун «Кызыл туку» совхозунун хойжуу;

Полит-оол Кыргосович Шаммака — Улуг-Хем районун «УТКА 25 чыл» совхозунун хойжуу.

Тыва АССР-ниң алдарыг мал эмчизин атты

Николай Васильевич Гондинге — Барын-Хемчик районунун чол азыргалары-биле демисел чорудар станциясынын кол мал эмчизи.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Даргазы М. МЕНДУМЕ.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Секретары С. КРАСНЫЯ.

Кызыл хоорай, 1980 чылдың июль 18.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Хүндүлел бижи-биле көдээ ажил-агыйның мурнакчыларын шаңнаар дугайында

ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СӨВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН ЧАРЛЫ

Ону беш чылдың социалист хүлээлгелерин күүседир талазы-биле чедип алган бек бүдүрүлгөчү көргүзүлгелер дээш Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Хүндүлел бижи-биле шаңнаары болза:

Татьяна Иргитовна Базыла — Кызыл районун «Тилек» совхозунун малчыны.

Таран-оол Пар-оолович Дамба-Лам — Улуг-Хем районун «Найрал» совхозунун малчыны.

Екатерина Делбировна Мон-Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Даргазы М. МЕНДУМЕ.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Секретары С. КРАСНЫЯ.

Кызыл хоорай, 1980 чылдың июль 18.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Хүндүлел бижи-биле көдээ ажил-агыйның мурнакчыларын шаңнаар дугайында

ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СӨВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН ЧАРЛЫ

Ону беш чылдың социалист хүлээлгелерин күүседир талазы-биле чедип алган бек бүдүрүлгөчү көргүзүлгелер дээш Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Хүндүлел бижи-биле шаңнаары болза:

Татьяна Иргитовна Базыла — Кызыл районун «Тилек» совхозунун малчыны.

Таран-оол Пар-оолович Дамба-Лам — Улуг-Хем районун «Найрал» совхозунун малчыны.

Екатерина Делбировна Мон-Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Даргазы М. МЕНДУМЕ.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун Секретары С. КРАСНЫЯ.

Кызыл хоорай, 1980 чылдың июль 18.

Төрөөн чуртувустун найысылалы Москвага XXII Олимпий оюннары бөгүн эгелээр

МОСКВАГА 1980 ЧЫЛДА ОЛИМПИЙ ОЮННАРЫНЫҢ КИРЖИКЧИЛЕРИНГЕ БОЛГАШ ААЛЧЫЛАРЫНГА

ССРЭ-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш совет улустун өмүзүннелден Делегейин олимпий комитетинин кесигүнеринге, делегейин спорт федерацияларының болгаш национал олимпий комитеттеринин удуртукчуларына, Москвага 1980 чылда Олимпий оюннарының бүгү киржикчилеринге болгаш аалчыларынга чүрөктү ханызындан байыр чедирдим.

Олимпий оюннары болза улустарың тайбычче, дугуржул-гаже, чараш чорукче чүткүп турарын илередип турар делегейин спортчу амдыралында шыгаргай болушкун болур. Олар тургуч бистин планетавыстың миллион-миллион кижилерин онза кичээнгейн хаара тузуп келген болгаш хаара тузуп тургучулар турар.

Делегейин олимпий шимчөөшкүни Совет Эвезинде бугу-луг хундүлүскан болгаш чыгылыш чок деткимчел чедип алган. Бистин чуртувуста күш-культура болгаш спорт Коммунист партиянын, Совет курускун, бистин бүгү улугу-вустун талазындан кезээле доктаамал кичээнгей болгаш са-гыш салыр чүүл болуп келген.

Олимпиада-80-ни эрттеринин хундүлүг эргезин бодунга алгаш, Москвага болур Олимпий оюннары ондур чаагай олимпий идеяларын эңне долдуу-биле илередип турар делегейин эңне уаг спортчу шууганы болуп дээш совет кижилер бүгү-ле чүдүлгелерни кылганнар. Оюннары эрттерер талазы-биле бүгү ажилды олимпий шимчөөшкүниң чачыла-дары-биле, Олимпий харизмының дүрүмнери-биле болгаш негеделери-биле бүрүн дүштүр Делегейин олимпий комитетинге ССРЭ-ниң Дээди Сөвединин Президиумунун берген магадлаалдарын үндөмөл чоруткан.

Уаус ажил-агыйның яны-бүрү алдыларының ажилчы-нарынын, инженер-техниктиг ажилдакчыларының болгаш сп-циалисттеринин кымымаккай ачы-агыйның алында кайгам-чык спорт туулгалар болгаш Олимпий оюннарының өске-даа объектилер кыска хуусаада туттунган болгаш нарын херек-селдер-биле дериттиген. Чыгыс өс-биле чугаалаарга, XXII Олимпиада оюннары бек спортчу, организастыг болгаш техниктиг эрттериринге бүгү таарымчалыг байдалдар тургус-туган. Бистин улугу-вустун хөй националдыг уран чүгү олимпийжелерге хөй яны, солун программалыг оюннары көргүр.

Олимпиада-80-ге белеткелдин үезинде Олимпий оюннарының Москвада организастыг комитети Делегейин олимпий комитет-биле, делегейин спорт федерациялары, национал олим-пий комитеттер-биле, делегейин дыка хөй чурттарының ажил-херекчи улустар аразында болуктери болгаш массалыг информанияны органдары-биле испектеп болгаш үр-тү-вездиг кады ажилдакчыларын боттандырган. Ол чорук улу-стар аразында спортчу, экономиктиг болгаш эртем-техниктиг харылдааларын улам хөгжүдериңе дузалаан.

Олимпий шимчөөшкүниң удуртулга бодурданы найыра-лың болгаш бот-боттары билир чоруктуң идеялары яны-бүрү чурттарын спортчуларын ужуражышкынарына ке-ээде бараалгаан турар болуп ден күзээр ийик мен, бүгү дин-терин дыка хөй чурттарының спортчулары Москвада Олим-пий оюннарында чедип келгени конгуч өртүчүгү-дүр. Улу-стар-нын шаг-төөгүдөн бээр чачылы боду берген бот-боттарынын аразында найыралдажырынын база кады ажилдажырының чүткүдү-чүс-даа торулбас дээрин ол чорук база катан ба-дыткан.

Кайгамчык спортчу байыралады — XXII Олимпиаданын киржикчилеринге спортка чаа-чаа чедириниң болурун, олимпий Москвага өрүшкүдүг чаагай хүнерин эрттеририн чүрөктү ханызындан күздөм.

ЭШ Л. И. БРЕЖНЕВТИН МОСКВАДА ЧЕДИП КЕЛГЕНИ

XXII Олимпий оюннары ССРЭ-ниң Дээди Сөвединин ажилдарының баулаалыга кир- Президиумунун Даргазы Л. И. жири-биле июль 18-ге СЭКП Брежнев Москвада чедип кел-ТК-нын Чингис секретары, ген.

А. ЗАЙЦЕВТИН-фотоз.

ТОЖУДАН МЕДЭЭЛЕР

«Май 1» совхозун туудт бригаданы (бригадир Борис Комбунай) совхозтун деви-карында улау-биче хөй тууд-ларына кылтылаан. Ийи ай дүр-гузүп, тууджулар Ий сүт-бараан ферманың салычыла-рына 6 чурталаа бажычын, сүт хүлээл алыр черин, кызыл-булуңу тууду дооскаш, ажил-лаага киргенис.

Туудт бригаданы мурнакчы тууджулар Кап-оол Дондур-бан, Владимир Ким оларга чоргаларын турар. Бо хүн-нерде ук туудт бригаданы сов-

хозтун кыштагаларын септа-рыне белеткенип турар.

Ий ортумак школазының башкылар коллективин «Май 1» совхозка 12 тонна сикенин кес-кек дужаар хүлээлгени алган турган. Школа директору С.М. Ч. Сагаачынын удурту-галы-биле ол планын башка-лар 15 тонна кылдыр күүсет-кен. Сиген кезиндезин эки ор-ганизастааш, ук коллектив бо-дунун планын аягы-ла хонук дүргүзүп амыр күсүлдепкен.

Бистин корр.

ЧУРУНГА: малчынарың республика хуралының кир-жикчилери, ыракы Мөңгүн-Тайга районунун төлээлекчиле-ри—сарлык-кадарчызы В. Иргит, хойжу В. Комбунай-оол,

сарлык бригаданың бригадир Н. Савик, хойжу М. Намы, чыгычы К. Шинин-Хөв, малчыны С. Иргит (согай та-лаан)-олар.

А. ЗАЙЦЕВТИН-фотоз.

ЧУРУНГА: малчынарың республика хуралының кир-жикчилери, ыракы Мөңгүн-Тайга районунун төлээлекчиле-ри—сарлык-кадарчызы В. Иргит, хойжу В. Комбунай-оол,

сарлык бригаданың бригадир Н. Савик, хойжу М. Намы, чыгычы К. Шинин-Хөв, малчыны С. Иргит (согай та-лаан)-олар.

А. ЗАЙЦЕВТИН-фотоз.

2-й этаж 1980 и июль 19

МУРНАКЧЫЛАРГА ДЕҢНЕЖИҢЕР!

1980 чылдың бирги чартында малчыннарның социалисттик чарыжының тиилекчилери

ХОЙЖУЛАР

Ф. А. А.	Совхоз	район	100 койдан агыт кураган
Сафонова И. П.	«Революцияның чалбыжы»	Танды	125
Доржаа Т. Д.	Това аттыг	Танды	123
Аниды О. С.	«Бай-Тала»	Бай-Тайга	119
Саян И. Д.	«Күш-ажылдың хостуу»	Улут-Хем	115
Маймыд Ч. В.	«Күш-ажылдың хостуу»	Улут-Хем	114
Бамба Т. И.	«Утка 25 чылы»	Улут-Хем	111
Шанмак В. К.	«Торгалыг»	Өвүр	110
Донгак Б. С. Ч.	«Кара Маркс аттыг	Чөөн-Хемчик	110
Монгуш Б. Ш.	«Октябрь 30 чылы»	Чөөн-Хемчик	109
Ондар А. Х. Д.	«Октябрь 30 чылы»	Чөөн-Хемчик	109
Куулар Ш. Д.	«Алдан-Маалыр»	Чөөн-Хемчик	108
Монгуш И. А.	«Мерен»	Эрэн	108
Намдаа О. С.	«Бай-Тала»	Бай-Тайга	108
Адым-оол И. Ч.	«Бай-Тала»	Бай-Тайга	107
Шырмап М. А.	Тока аттыг	Танды	107
Монгуш Б. Д.	«Мөгөн-Бүрөк»	Монгуш-Тайга	107
Чамзы Д. Б.	«Утка 25 чылы»	Улут-Хем	107
Балчын О. Т.	«Саян»	Бин-Хем	107
Сат Д. С.	«Сүт-Хөл»	Чөөн-Хемчик	106
Сат Н. Ш.	«Малчы»	Монгуш-Тайга	106
Комбуи-оол В. И.	«Мөгөн-Бүрөк»	Монгуш-Тайга	106
Намзын М. И.	«Бай-Тала»	Бай-Тайга	106
Хертек Т. С.	«Алдан-Маалыр»	Чөөн-Хемчик	106
Ооржак Ш. Д.	«Коммунизмге орук»	Өвүр	105
Монгуш К. С. Б.	«Мөгөн-Бүрөк»	Монгуш-Тайга	105
Намы М. И.	«Барлык»	Барыш-Хемчик	105
Совн К. Д.	«Бай-Тала»	Бай-Тайга	104
Иргит Д. Д.	Дуржулга станциясы	Танды	104
Совн О. А.	«Чыраа-Бажы»	Чөөн-Хемчик	103
Монгуш Ч. Д.	«Барлык»	Барыш-Хемчик	103
Күжүгет Э. Х.	«Барлык»	Барыш-Хемчик	103
Күжүгет М. Д.	«Шекпээр»	Барыш-Хемчик	102
Ооржак М. Х. Ч.	«Барлык»	Барыш-Хемчик	102
Монгуш У. К.	«Коммунизмге орук»	Өвүр	102
Күр-Базыр К. М.	«Мерен»	Эрэн	102
Уураа М. Д. С.	«Малчы»	Монгуш-Тайга	102
Биче-оол М. Д.	«Улут-Хем»	Улут-Хем	102
Биче-оол А. Т.	«Кызыл тараачын»	Бин-Хем	102
Опай А. А.	«Мөгөн-Бүрөк»	Монгуш-Тайга	101
Доржу Э. И.	«Барлык»	Барыш-Хемчик	101
Совн Б. Д.	«Күш-ажылдың хостуу»	Улут-Хем	101
Керзиней Э. Т.	«О. Шынаа»	Тес-Хем	101
Селен О. Д.	—	—	101
Комбу С. Д.	—	—	101
Аракчаа В. А.	«Бай-Тала»	Бай-Тайга	101
Эрелчин И. Э.	—	—	101
Далай М. Х.	«Коммунизмге орук»	Танды	101
Ондар Х. О.	«Революцияның чалбыжы»	Танды	101
Кунгаа Ш. К.	«Кызыл туку»	Өвүр	101
Кара-Сал Т. Ч.	«Сүт-Хөл»	Чөөн-Хемчик	101
Ооржак Ч. Н.	«Бай-Тала»	Бай-Тайга	100
Иргит Э. Х.	—	—	100
Доос М. Д.	«Муриахты»	—	100
Кара-Донгак Ч. Ч.	—	—	100
Кок С. Х.	«Коммунизмге орук»	Өвүр	100
Монгуш К. К.	«Кызыл туку»	—	100
Куулар К. К.	«Малчы»	Монгуш-Тайга	100
Успун Д. Д.	—	—	100
Кок-оол Б. Д.	«Мөгөн-Бүрөк»	—	100
Салчак Л. Б.	—	—	100
Сагаан С. С.	«Күш-ажылдың хостуу»	Улут-Хем	100
Дарый С. С.	«Найрал»	—	100
Сундуй Х. Ч.	«Х. Улут хурал»	Кызыл	100
Содунам А. Б.	«Ак-Турук»	Бин-Хем	100
Бүрүнмаа С. Б.	«Өк»	—	100
Тюлюш Ч. У.	«Шекпээр»	—	100
Күжүгет С. Д.	«Чодура»	Тес-Хем	100
Ооржак К. С.	«Кара Маркс аттыг	Чөөн-Хемчик	100
Дамбурун И. С.	«Алдан-Маалыр»	—	100
Ховалыт Д. Ч.	«Сүт-Хөл»	—	100
Намчан Х. А.	«Большевик»	—	100
Сат Д. Ш.	«Барыш»	Эрэн	100
Куулар В. Д.	«Алдан-Маалыр»	Чөөн-Хемчик	100
Индан С. Б.	«Чыраа-Бажы»	—	100
Ооржак Д. Н. Ч.	—	—	100
Чола М. Д.	—	—	100

ХОЙЖУ БРИГАДАЛАР

Бригаданын Ф. А. А.	Бригаданын ады	Совхоз	район	100 койдан агыт хура- ган
Ооржак И. Ч.	Оргу-Шөл	«Алдан-Маалыр»	Чөөн-Хемчик	97
Кара-Сал С. Д.	Салга-Бажы	«Кызыл туку»	Өвүр	92
Ондар Б. Л.	Дүвүр	«Октябрь 30 чылы»	Чөөн-Хемчик	89
Ооржак К. Ч.	Чекетик	«Алдан-Маалыр»	—	88
Дулак Ш. Б.	—	«Тере-Хөл»	Кызыл	88
Ондар О. О.	Латыр-Шени	«Чыраа-Бажы»	Чөөн-Хемчик	87
Саяа В. С.	№ 4 бригада	«Мөгөн-Бүрөк»	Монгуш-Тайга	87
Ооржак К. Б.	Сынг-Чүрээ	«Октябрь 30 чылы»	Чөөн-Хемчик	86
Шабдыжаа А. Д.	Чола	«Торгалыг»	Өвүр	86
Иргит С. Н.	№ 3 бригада	«Мөгөн-Бүрөк»	Монгуш-Тайга	85
Монгуш К. Н.	Улаатай	«Коммунизмге орук»	Өвүр	85
Шырмап С. К.	№ 2 бригада	«Мөгөн-Бүрөк»	Монгуш-Тайга	84
Куулар Д. Д.	Кулузун	Тока аттыг	Танды	83
Монгуш Д. С.	№ 1 бригада	«Искра»	Чөөн-Хемчик	81
Ондар Ч. И. Н.	Ишкин	«Сүт-Хөл»	—	81
Куулар С. Д.	Халын	«Кызыл туку»	Өвүр	81

САРЛЫКЧЫЛАР

Ф. А. А.	Совхоз	район	100 койдан агыт агын была
Дажу И. Х.	«Бай-Тала»	Бай-Тайга	100
Даржаа И. Б.	—	—	100
Хертек Д. С. Б. Х.	«Кара-Хөл»	—	100
Дашка О. Х.	«Муриахты»	—	100
Дам-Сурун Х. Ш.	«Кара-Хөл»	Бай-Тайга	100
Иргит О. К.	«Малчы»	Монгуш-Тайга	94
Аракчаа Ч. И.	«Мөгөн-Бүрөк»	—	87
Көжө М. Ч.	«Мөгөн-Бүрөк»	—	84
Донгак Е. Х.	«Малчы»	—	80

ИНЕК КАДАРЧЫЛАР

Ф. А. А.	Совхоз	район	Ховуқта ортумак немелде деңиз
Саяа Б. Б.	«Революцияның чалбыжы»	Танды	890
Сурукин Г. Т.	«Сулдак»	Кызыл	820
Махтолова Ф. Ф.	«Кызыл туку»	Кара-Хем	813
Хуна В. С.	«Россиа»	Танды	790
Оюн Н. Ш.	«Кызыл туку»	Кара-Хем	704
Маалды Ч. С.	«Саян»	Бин-Хем	698
Ортеней М. М.	—	—	683
Сильянов И. Н.	ССРЭ-нин 50 чылы аттыг	Танды	641

СУТ-БАРААН ФЕРМАЛАРЫ

Ферма бригады- ринин Ф. А. А.	Ферманын ады	Совхоз	район	Бир инектен ортумак салмак (кг)
Монгуш Ш. К.	Арыг-Бажы	«Большевик»	Чөөн-Хемчик	1436
Родионова Ф. А.	Успенка	ССРЭ-нин 50 чылы аттыг	Танды	1465
Дамбуу Д. М.	Арыг-Бажы	«Искра»	Чөөн-Хемчик	1446
Дурнова З. Г.	Алаак № 2	ССРЭ-нин 50 чылы аттыг	Танды	1432
Ооржак К. Д. А.	Сут-Кажыа	«Шекпээр»	Барыш-Хемчик	1060
Монгуш А. С. Б.	Доргун	СЭКП-нин XXII съездин аттыг	Чөөн-Хемчик	1058
Лебедев Ф. Ф.	Туран	«Кызыл тараачын»	Бин-Хем	1057
Лукина В. А.	Алаак № 1	ССРЭ-нин 50 чылы аттыг	Танды	1052

СААНЧЫЛАР

Ф. А. А.	Совхоз	район	Бир инектен ортумак салмак (кг)
Кара-Сал Т. Д.	«Большевик»	Чөөн-Хемчик	1648
Кара-Сал Д. Д.	«Большевик»	Чөөн-Хемчик	1672
Куулар Ч. И.	—	—	1652
Гельпер Э. Ф.	ССРЭ-нин 50 чылы аттыг	Танды	1635
Монгуш А. С. Б.	СЭКП-нин XXII съездин аттыг	Чөөн-Хемчик	1624
Куулар М. К.	«Шекпээр»	Барыш-Хемчик	1537
Баткар О. Ч.	«Чодура»	Тес-Хем	1482
Билей Р. Х.	«Талы»	Бай-Тайга	1454
Талы Ф. А.	ССРЭ-нин 50 чылы аттыг	Танды	1444
Ондар Д. Д.	СЭКП-нин XXII съездин аттыг	Чөөн-Хемчик	1435
Донгак М. М.	«Чыраа-Бажы»	—	1420
Сагыз К. Х.	«Талы»	Бай-Тайга	1392
Балагашева А. Г.	«Кызыл тараачын»	Бин-Хем	1382
Кыргыс Х. Х.	«Кок-Тей»	Кызыл	1343
Сарылар А. М.	«Шекпээр»	Барыш-Хемчик	1315
Селова Е. С.	«Кызыл тараачын»	Бин-Хем	1302
Салиев З. А.	—	—	1296
Монгуш М. Ш.	«Хемчик»	Барыш-Хемчик	1290
Иргит А. Х. Э.	Дуржулга станциясы	Танды	1288
Мурзиева В. И.	«Искра»	Чөөн-Хемчик	1261
Монгуш М. Л.	«Кызыл тараачын»	Бин-Хем	1257
Сат М. А.	«Искра»	Бин-Хем	1251
Балдынам Д. К.	«Кызыл тараачын»	Улут-Хем	1246
Комбуи З. И.	«Утка 25 чылы»	Чөөн-Хемчик	1215
Билей А. Х.	«Искра»	Бай-Тайга	1211
Монгуш К. Н.	«Талы»	Чөөн-Хемчик	1204
Курастикова З. А.	«Кок-Тей»	Кызыл	1192
Эзер-оол Т. Э.	«Искра»	Чөөн-Хемчик	1179
Бахарева Л. К.	СЭКП-нин XXV съездин аттыг	Кара-Хем	1177
Ожегина Р. И.	—	Кара-Хем	1175
Оюн Т. Б.	«Революцияның чалбыжы»	Танды	1175
Санаа Ч. О.	«Искра»	Чөөн-Хемчик	1172
Арандоо С. Х.	«Кок-Тей»	Кызыл	1169
Комошкина В. В.	«Кызыл тараачын»	Бин-Хем	1165
Хунапай Е. Т.	—	—	1154
Романова Л. Г.	—	—	1148
Добрак Т. С.	—	—	1132
Чамбал Т. К.	«Халын»	Бин-Хем	1133
Чамбал А. В.	«Саян»	—	1121
Монгуш Т. К.	«Утка 25 чылы»	Улут-Хем	1120
Кыргыс К. М.	«Кызыл тараачын»	Бин-Хем	1119
Шарапова Б. М.	Дуржулга станциясы	Танды	1094
Исраилова И. С.	СЭКП-нин XXV съездин аттыг	Кара-Хем	1094
Павлушук Г. И.	«Кызыл тараачын»	Бин-Хем	1091
Монгуш М. О.	«Кок-Тей»	Кызыл	1086
Куулар Б. О.	«Талы»	Кызыл	1083
Саяа К. С.	«Искра»	Чөөн-Хемчик	1073
Саяа О. Е.	«Хемчик»	Барыш-Хемчик	1072
Иродова Н. С.	СЭКП-нин XXV съездин аттыг	Чөөн-Хемчик	1062
Куулар Ш. У.	СЭКП-нин XXII съездин аттыг	Чөөн-Хемчик	1058
Чаламба Н. С.	«Кок-Тей»	Бин-Хем	1057
Ензак Г. П.	«Кызыл тараачын»	—	1056
Кондрасова З. Г.	—	—	1056
Намы Н. Ш.	«Кок-Тей»	Кызыл	1053
Хомушук Х. С.	«Хемчик»	Барыш-Хемчик	1052
Оюн Л. Ш.	«Революцияның чалбыжы»	Танды	1050
Кара-Сал Р. С.	«Чыраа-Бажы»	Чөөн-Хемчик	1046
Күжүгет Н. К.	«Искра»	—	1043
Ушлан З. Б.	«Тилелге»	Кызыл	1027
Ховалыт О. С.	«Искра»	Чөөн-Хемчик	1022
Хомушук Э. К.	«Тилелге»	Кызыл	1018

ЧУРУКТА: одарда хойлар. А. ЗАПЦЕВИЦ фотоалары.

ЧОРГААРЛАНЫР БИС

«Тыва лаг-дүгү туугу» эр-годелде Монге-Назын Динг-роова удурун комплексиг бригада, Ак-Довурактын бүгү туугулары-биле бир дөмө, СЭКП Төн Комитетинин ною Племуниун доктаалдарын, алаа эш Леонид Ильич Брежневтин илгелел ханы сомуур-га-биле талыжыл, чууга-ла турар, СЭКП-нин XXVI съездинин 1981 чылдың февраль 23-те чыгылар дуга-йында Племуниун доктаалын мурнакчы бригада изин-биле деткинишан, съездинге төлө-пиг ужуражы даш эгелел-дин туугузу бригадаларынның аразында социалисттик чары-жа киржи, бедик көргүзүл-лери чедип алыры даш тур-жул турар.

Дуржулалыг бригадаларын бригадалык 32 туугузу шуптуу-ла 2-3 агы холуш-

как мергежилди чедип алган-лар. Бригаданын доктаалы бедик көргүзүлери чедип ад турарын чажыды-оюнда күш-ажылды жак организ-мизинде болгаш күш-ажыл-дын сагыла-чурумуз жижит-кенниде. Ында чыдагаан чок ажил шагы үзөр ооруктар чок. Бригада кезигинери ари-зында эр-найралдыг, бот-тарынга дуулажырынга кезеде бедик.

Бригадада 15-20 чыл дургу-зунда тууга ажилдаан хоо-руннар, анык туугулар-да бар. Аныктарын даган-ныктылары, бедик мергежил-дин туугулар Комбуи-оол Ооржак, Күжүгет Адым-оол, Силва Луиди, Дмитрий Мон-ге-Назын, Биче-оол Тулуш, Арапай Очур, Сарыг-оол Данырын, Манзиз Сарылар,

Кодур-оол Куулар ажил-шык кызым-биле бүгү коллектив-ке эш үзгөр-чижекте көргү-зүл турар. Оларда аныктар ажил-шык баш шалымын, коопунураан дулак чок ажил-ды турарлар. Оларга ком-мол турар Волода Саяа, Нико-лай Иргит, Саяа Салчак, Андриан Хомушук болгаш ке-режени туугулар Чечек Монге-Назын, Донулак Опал, Донулак Хертек даш оон-даа өскелер дамаажыр.

Д. Монге-Назынның брига-данын өске бригадалардан ылгалым, онаалары чулу-агыктарын туугузу мерге-жилге өөрлөр, кижиздер та-лазы-биле чедип-чижиш ажилда турар. Бригадар Д. Монге-Назынның талыжи-дин аныктары кижизиней са-лып, тууга ажилда келген аныктары өөрлөрине дур-

жулгалыг, туугуларын кижиз-тирип турар. Ук бригада чыл сайында-ла 4-5 аныктар-ны өөрлөп алыры чакыл болган. Бедик мергежилди ту-дугулар анык кижини би-жылдып, оон ажилга мерге-жил, туугузу разрядты дур-жулап алырынга улут дуузы көргүзүл турар. 5-6 чыл бу-рунгаар ий анык уруг ком-сомолчу путёвка-биле «Тыва лаг-дүгү туугу» эр-годелге чедип келген. Оларын эр-го-дел Д. Монге-Назынның брига-данын чоруткан. Агы узе-Сурунмаа Хомушук, Надежда Ондар бригадалык мурнак-чыларын огурунда. Бир чыл мурнука оларын «Коммуни-ст» партиянын хураалыне ху-дуп алган. Н. Ондарга «Тыва лаг-дүгү туугу» эр-го-дел-нин коллектив улут илгел-ди көргүзүп, эртен сомулдаар-

да ону Тыва АССР-нин Дээди Советинин депутаттыг салгып алган.

1979 чылда В. Саяа, Н. Ир-гит, С. Салчак, А. Хомушук олар бо бригадада немешкен. Агы узе олар улут-норма-эни ажыр күзгөдип турар мурнакчылар.

Анык сагалды өөрлөп, кижиздерине сагып салып турар бедик мергежилди, мин-диг хоочунураанык чор-гаарларын бис. Оларын өө-реткен аныктар ам боттары дуржулгалыг туугулар аларылаан. Ак-Довурактын-да, өске-ла районнарның ту-дугуларыла ажилда турар-лар.

К. ДАНЫРЫН, Социалист Күш-ажыл-дын Маалыры, Тыва АССР-нин алаарлыг туугузу.

ЧУРУКТА: ССРЭ-нин Дээди Советинин депутаты, ССРЭ-нин 50 чылы аттыг совхозтун СЭФ-ның эр-годелчизи Ф. А. Родионова.

КУШ АЖААКЧЫЛАР

Ф. А. А.	Бир дагалдан алган чуургалары
Рукасуева М. Г.	98,8
Мельникова К. И.	98,2
Тюлюш З. В.	97,4
Тюмеркова Д. Е.	90,2

Дага оолдары ажаап өстүрүп турар З. Ф. Барпуше-ва ховуқта 8,6 грамм ортумак немелде деңиз адыр тур-гаш,

ЭКИИ, ОЛИМПИАДА!

—Оюнун кызыктары азы аяк шайыктар хире хойбулар, байдалар, чакылар сизде бар бе?

—Олимпияда эртерби-беле холбошкан кандай-даа дүрмөр, чурмунар болгаш таймлырлар, Оюнунга шактыктаан азы кызыктарлар чүү-даа бистин чуртувуста чок.

—Силерин хорайынар келген кижилерин демир-орук болгаш агаар транспорту-биле хандырып шыдаар бе?

—Бүгү-ле дилерден күзүл турар аналаларын кээп апа шааар аэропорттар Мос-квада бар. Олимпияда-80-нч үзүмде Аэрофлот Москваже, Ленинградка, Таллинге, Киев-ке болгаш Минскке олимпия-жол-булелерин 20 муң иренин, 90 муң туристер аргыш-тырлар дээрин чоокта чаа болган паралаа конферен-цияны СССР-ниң хамааты авиация министрнин бирги оралакчы А. Назаров чу-гаалаан.

Москва — демир-орукту и кайтамчы улуг төвү. Оон арга-хулавларынын, ду-гайында хөбү чугаалар апар.

—Хорай иштинге автобус-тар болгаш еске-даа маши-налар пассажирлер аргыш-тарына четир бе?

—Четир. Хонукта Москва-ның пассажир транспорту 25 миллион пассажирлерни аргыштыр турган болза, Олимпияда хунерде 30 миллион кижиге бараан болур.

Милдинг саны маңа апа болур: Москвада эмге үеде метрополитениң 183 кило-метр, автобустун—4000 кире, троллейбустун—1000 ажит, трамвайы—400 ажит кило-метр шутумары бар; метро-затоннар пармы—2500, автобустар—7200, трамвай-лар—1500, оон аңгыда 17000 такси ажилдаар.

—Силерин хорайынарда кандай-кадыг маргыдаа-лар болуудаа?

—Волейболга, гимнастика-га, фехтованиге, спорттун беш хевиринге болгаш еске-даа хевирлеринге делегей че-мпionatoннун Москвага болуп эртилген. Оон-биле чеге-лештир Европанын бирги че-ри дээр хей салыг маргал-даалар база маңа эртки-лген. 1973 чылда Москвага Бүгү-делегейин Универсиа-даа болган. Дөрт чыл бол-гаш-ла СССР-ниң Улустары-нын Спартакиадаа болуп

1971 чылдын ноябрь 19-та ДОК-тун Лозаннада штабквартиразыне Моссовет чагаа чоруткан. Ында мунча деп бижээн: «Москван Олимпий оюнунун организацион хуорай кылдыр деп найысмаалдын чурттаачыларынын сепкинин ханымын дилээн барымдаалап көргөш, база олимпий шимчээшкенин моон сонгааргы хөгжүдээнге улу-хууну кирер дээн чүтүлдү өөренип көргөш Олимпияданын 1980 чылда болуп XXII Олимпий оюнунун Москвага эртинеринче Москванын хуорай Совети чалаар аас-кежиктиг боладу».

Ынчан Москва чүгө кандидат турган. Ам Олимпияданың оду мнда хып эгелээн. Оюнун эгелээр хүн бистер база катап Делегейин олимпий комитетинин айтырыгларына, харымалар бис. Алдаа Москваже Олимпияданы чалап экеккен совет хамаатыларын маадырлыг куш-ажымын дугайын чугаалаар бис.

Минскиге, парустуг регата—Таллинге болулар.

Нинтиз-биле спортчулар 203 комплек олимпий ме-далы дээр бөгүн күжү шеп-нежи эгелээр.

—Оюнун эртинеринге кандай тудулар бары?

—Кажан бис чагып кирип турууда хорайга 69 стади-он, гимнастика кылар 230 зал, 22 бассейн, 110 футбол шалы болгаш еске-даа хей-хей тудулар бар турган.

Маргалаалар эртер кол-кол черлер бо: В. И. Ленин ат-тыг төл стадион—103 муң олуттук, «Динамо» стадион—54 муң, «Локомотив» стади-он—30 муң, В. И. Ленин ат-тыг стадиону Спорт ордуу—12 муң, «Сокол» спорт спорт ордуу—12 муң олут-тарыт.

—Бир эвес бо объектилер чедипсез болза?

—Ону база өөренип көргөн бис. Кыска хуусаа дурсууда бокс болгаш баскетбол мар-гыдаа эртинеринге «Олимпияж» деп 45 муң олуттук стадиону, 8 муң олуттук «Олимпияж» деп бассейни, 5 муң олуттук «Динамо» деп спорт ордуун, «Динамо» 10 муң олуттук бисе спорт ареназы болгаш еске-даа тудуларын ажил-лаага киридис. СССР-ниң найысмаалын хөгжүдери-нин чингиле планын суураа спорттук улуг хорай туту-гун деп кыска-биле чуга-лааа ажырбас.

—Паралаа төвүнүн ажи-ам кандай болуру?

—Улуг-улуг информация төптеринин бажынары бе-ден, журналистерин ажил-даарына таарымчалыг бай-даларын тургускан. Бижик-малыналарын бестин ады улуг алаа тургускан. Деле-гейин аны-бүр чуртары-биле харылдаар 190 теле-фон шутуму, 50 фотоделе-граф шутумары шөлдүгөн. Оон аңгыда хорайын 525, иштиңи 1000 телефоннары ажилдаар. Журналистерин ажалдарын маңа халас чүп бээр, фотоканаларын база халас септе бээр.

Ынчангаш, эки, Олимпияда!

А Я Н Т У Д А Р

Эртен чылып орус улустун ивиги мр ивиги 100 чыл болган оон байырал эртин-рип турда. Алдан-Маадыр союзотун улустун аас чога-лыны үндөйлөтүп тургу-туган «Сыгырга» ансамбли Кремльдин сөөдөрлер орду-гуа бодунун коңиет програм-манын ол улуг байыралга ба-рааттык. Оон бээр-ле «Сы-гырга» СССР-де улустун ас-тыгга.

Сундуй чугаалы тугустунга өске-даа сурат-тыг ансамблдер-биле бир до-мей көрүктүрүнчү сонугура-нын чаалан алган. Ук ан-самблдин бистин республика-ның радио дынамычтары, те-левизия көрүктүрүнчү болгаш Чоон-Хемчик районун ажи-лыччилер эки бажыр.

Найысмаал Кызылга болуп эртен «Тывага музыкалыг чей» байыралын киржипчи-ли «Сыгырга» ансамбли дыка хей музыкалдер, компози-торлар сонугунар, анза улуг үнөмдүл берген-даа тавары-га эвес.

«Олимпияда-80-нч» культу-ру хандырыгын харымлаа директору Бүгү-делегейин улугу чогаалыганын бирги

фестивалының лауреады «Сы-гырга» ансамбли ук Олим-пиаданың ажилдыкына кир-жипчи-биле чалаан. Оон бир кичи составтыг «Сыгырга» ансамбли ам Москвада ве-де берген. Оон солун програм-манын бистин сөөдөрлер орду-гуа бодунун коңиет програм-манын ол улуг байыралга ба-рааттык. Оон бээр-ле «Сы-гырга» СССР-де улустун ас-тыгга.

Сундуй чугаалы тугустунга өске-даа сурат-тыг ансамблдер-биле бир до-мей көрүктүрүнчү сонугура-нын чаалан алган. Ук ан-самблдин бистин республика-ның радио дынамычтары, те-левизия көрүктүрүнчү болгаш Чоон-Хемчик районун ажи-лыччилер эки бажыр.

Найысмаал Кызылга болуп эртен «Тывага музыкалыг чей» байыралын киржипчи-ли «Сыгырга» ансамбли дыка хей музыкалдер, компози-торлар сонугунар, анза улуг үнөмдүл берген-даа тавары-га эвес.

«Олимпияда-80-нч» культу-ру хандырыгын харымлаа директору Бүгү-делегейин улугу чогаалыганын бирги

фестивалының лауреады «Сы-гырга» ансамбли ук Олим-пиаданың ажилдыкына кир-жипчи-биле чалаан. Оон бир кичи составтыг «Сыгырга» ансамбли ам Москвада ве-де берген. Оон солун програм-манын бистин сөөдөрлер орду-гуа бодунун коңиет програм-манын ол улуг байыралга ба-рааттык. Оон бээр-ле «Сы-гырга» СССР-де улустун ас-тыгга.

Сундуй чугаалы тугустунга өске-даа сурат-тыг ансамблдер-биле бир до-мей көрүктүрүнчү сонугура-нын чаалан алган. Ук ан-самблдин бистин республика-ның радио дынамычтары, те-левизия көрүктүрүнчү болгаш Чоон-Хемчик районун ажи-лыччилер эки бажыр.

Найысмаал Кызылга болуп эртен «Тывага музыкалыг чей» байыралын киржипчи-ли «Сыгырга» ансамбли дыка хей музыкалдер, компози-торлар сонугунар, анза улуг үнөмдүл берген-даа тавары-га эвес.

«Олимпияда-80-нч» культу-ру хандырыгын харымлаа директору Бүгү-делегейин улугу чогаалыганын бирги

фестивалының лауреады «Сы-гырга» ансамбли ук Олим-пиаданың ажилдыкына кир-жипчи-биле чалаан. Оон бир кичи составтыг «Сыгырга» ансамбли ам Москвада ве-де берген. Оон солун програм-манын бистин сөөдөрлер орду-гуа бодунун коңиет програм-манын ол улуг байыралга ба-рааттык. Оон бээр-ле «Сы-гырга» СССР-де улустун ас-тыгга.

Сундуй чугаалы тугустунга өске-даа сурат-тыг ансамблдер-биле бир до-мей көрүктүрүнчү сонугура-нын чаалан алган. Ук ан-самблдин бистин республика-ның радио дынамычтары, те-левизия көрүктүрүнчү болгаш Чоон-Хемчик районун ажи-лыччилер эки бажыр.

Найысмаал Кызылга болуп эртен «Тывага музыкалыг чей» байыралын киржипчи-ли «Сыгырга» ансамбли дыка хей музыкалдер, компози-торлар сонугунар, анза улуг үнөмдүл берген-даа тавары-га эвес.

«Олимпияда-80-нч» культу-ру хандырыгын харымлаа директору Бүгү-делегейин улугу чогаалыганын бирги

Редакцияның адреси:

Кызыл, Шетянка-Кравченко кудумчуу, бажы №3, ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторуна 2-24.63, редакторун оралакчыларын 2-35-24, 2-31-75 харымсалгалыг секретарыны 2-23-35, секретаризин 2-23-35, партияны амыдырал болгаш совет тургузу кылдыгын 2-37-13, пропаганда кылдыгын 2-31-75, культура кылдыгын 2-23-54, калээ ажил-агы кылдыгын 2-21-47, улугу кылдыгын 2-31-75, чага кылдыгын 2-41-27 аформация кылдыгын 2-20-60, корректорларын 2-27-41, бухгалтерияны 2-12-45, солун келбей баргына 2-32-75 телефонче долгас.

Тыва АССР-ин Министрлер Чөвүленини Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном саздынын талазы-биле өргөлдөп типграфияны (Кызыл, Шетянка болгаш Кравченко кудумчуу, бажы №3) ТС—01340.

ХЕНЗИГ СКРИПКА

Ереванын Орджоникдзе проспектиде музей ажит-тыган. Ында бир ойнай чү-ве—уран чүүл болгаш ли-тера-тур ажилдыкынын улустун маадырлыг тоолдары-нын маадырлыг портрет-терин рис болгаш кызыл-тас үрениринден кылган. Кы-лган чүүлдерин чүгө мик-роскоп-биле көр.

Ереванын симфонисти ор-кестринин солист, Эдуард Ка-зарин шак иштингиз мик-рографияны үжөн ажит чыл дитинде кылды келген. Музы-канын ажилдары чүгө ол эвес, а ол мырнын хензиг хөг-жүм херексөөдөрүн база кыл-галаан. Оларын база музейде делген салган. Оларын ар-зында хензиг иле шыкш скрипка бар. Ону ишттингиз 56 хензиг чартыларында элтеп турган кылган.

Э. Казарин музейге келген көрүктүрүнчү бодунун ажилда-рын дугайын халыкчыла-рын-биле чугаалап берип тур-ган. А шак иштингиз хензиг чүүлдер кылдын күзүнгерге ол доран-ла өрдөлгө, айтып, таймлырын берип турар.

А. АЛЕКСАНДРЯН, СЭТА-ның корр.

Ереван.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

ИЮЛЬ 19-ТА БИРТИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

10.00 — «Уе». Информастыг программа. 10.40 — Эртенги сула шимчөөшүн. 11.05 — «Бистин спорттук туктарымын алаа-биле» 11.25 — «Эки бараанын хейнү». 12.10 — «Москванын музейлерин уран аргыларын». 13.00 — «Делегейин улустарын чогаалыгын». 14.00 — «Кино анычторун куду». 15.00 — «Дарга» Металлургия хун-тун СССР-ниң оңук металлургия министр П. Ф. Лома-кович чугаа. 15.15 — Чур-тун уран чүүл болгаш музыка коллективтеринин мастер-риниң концерти. 16.00 — Делегей бөгүн. 16.05 — «Олимпий суу-рунда». Культура төвүндөн ре-портаж. 16.30 — «Силерин даартагы адресиңер». Доку-менталдыг телефильм. 16.50 — Политиктиг таймлырларчы В. П. Бекетовтун беседасы. 17.20 — «Сенга, Төрөн чуртум, ол мрын чогааттын». С. Есе-ниниң шүлдүрлерин ромас-тар болгаш мээр. 18.10 — Мультифильм программасы: «Бирги авторга», «Шаналды кым алмыр?». 18.45 — «Спорт-лото тиражы». 19.00 — «Олимпияданың аялгалары». 19.50 — XXII Олимпий оюна-рын байырма ажалдыкынын м. В. И. Ленин аттыг Төл стадиондан даямдалга. 23.00 — «Уе». Информастыг програм-ма. 23.45—01.40 — «Экин, Олимпияда!». Музыкалыг про-грамма. Төнгөндө — Металлер.

агаар

Кызылдың агаар станция-ны дилетанын агаар алырга, республикага кыжур турар булуттар, чамдык пер-дере чамдык чээр, дымчи-рээр. Сонгу-барым чук ула-нымын хензиг хаттын дүргөн сенууда 3—5 метр чедер. Агаарын температуранын хун-ду 20—25 градус чамыг бол-ур.

Кызылга ойнайга өскөргөн-ниң болбос. Хаттын кужу кошко. Агаарын температу-разы дүне 18—20, күндүс 25—27 градус ишт болур.

Редактор В. С. ШАРВАН.

ИЮЛЬ 19-ТА

«НАПЫРАЛ»: «Истекчи» /2 сериялыг/ 9.30, 12.10, 15.00, 17.40, 20.20 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Киночынды» 9.20, «Кызыл галустуктар» 11.00, 14.20, «Оттук дөргүн» 12.40, 16.50, 18.10, 20.50 шактарда.

«ВОСТОК»: «Хар кырыла үш кижэ» 13.30, 15.00, 16.40, 18.30, 20.20 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Айлан куш-каш» 15.00, «Аделаа келээ» чечин чыңаз» 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ЧАНГЫ»: «Гарри биле Уол-тер Нью-Йоркче чоруккан» 14.00, 15.50, 17.30, 20.20 шак-тарда.

Товаж 17866. Чатаг № 1732

СОЛҮН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП УНЕР

Редакцияның адреси:

Кызыл, Шетянка-Кравченко кудумчуу, бажы №3, ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторуна 2-24.63, редакторун оралакчыларын 2-35-24, 2-31-75 харымсалгалыг секретарыны 2-23-35, секретаризин 2-23-35, партияны амыдырал болгаш совет тургузу кылдыгын 2-37-13, пропаганда кылдыгын 2-31-75, культура кылдыгын 2-23-54, калээ ажил-агы кылдыгын 2-21-47, улугу кылдыгын 2-31-75, чага кылдыгын 2-41-27 аформация кылдыгын 2-20-60, корректорларын 2-27-41, бухгалтерияны 2-12-45, солун келбей баргына 2-32-75 телефонче долгас.

Тыва АССР-ин Министрлер Чөвүленини Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном саздынын талазы-биле өргөлдөп типграфияны (Кызыл, Шетянка болгаш Кравченко кудумчуу, бажы №3) ТС—01340.